

**Centrum pro výzkum veřejného mínění
Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.**
Jilská 1, Praha 1
Tel./fax: 286 840 129
E-mail: marie.kubatova@soc.cas.cz

Veřejné mínění o interrupci, eutanazii a trestu smrti – červen 2014

Technické parametry

<i>Výzkum:</i>	<i>Naše společnost 2014, v14-06</i>
<i>Realizátor:</i>	<i>Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.</i>
<i>Projekt:</i>	<i>Naše společnost – projekt kontinuálního výzkumu veřejného mínění CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i.</i>
<i>Termín terénního šetření:</i>	<i>2. – 9. června 2014</i>
<i>Výběr respondentů:</i>	<i>Kvótní výběr</i>
<i>Kvóty:</i>	<i>Kraje (oblasti NUTS 3), velikost místa bydliště, pohlaví, věk, vzdělání</i>
<i>Zdroj dat pro kvótní výběr:</i>	<i>Český statistický úřad</i>
<i>Reprezentativita:</i>	<i>Obyvatelstvo ČR ve věku od 15 let</i>
<i>Počet dotázaných:</i>	<i>1049</i>
<i>Počet tazatelů:</i>	<i>248</i>
<i>Metoda sběru dat:</i>	<i>Osobní rozhovor tazatele s respondentem</i>
<i>Výzkumný nástroj:</i>	<i>Standardizovaný dotazník</i>
<i>Otázky:</i>	<i>OV.113, OV.158, OB.3</i>
<i>Zveřejněno dne:</i>	<i>3. července 2014</i>
<i>Zpracovali:</i>	<i>Marie Kubatová, Jan Červenka</i>

V červnu se Centrum pro výzkum veřejného mínění v rámci pravidelného výzkumného šetření zajímalo o názory veřejnosti na otázky, které lze z morálního hlediska považovat za kontroverzní. Dotazovaní občané se vyjadřovali k otázce interrupce¹, eutanazie² a trestu smrti.³

Graf 1 ilustruje, že dvě třetiny (67%) populace České republiky zastávají názor, že právo na to rozhodnout se o přerušení vlastního těhotenství má žena sama. Pětina (20%) občanů se domnívá, že by interrupce měla být povolena jen s přihlédnutím ke zdravotním a sociálním ohledům na dítě a ženu. Že by měla být interrupce povolována jen v případě ohrožení života těhotné ženy, tvrdí 7% populace. 2% občanů si myslí, že by interrupce měla být zakázána, a 4% dotázaných uvedlo, že neví.

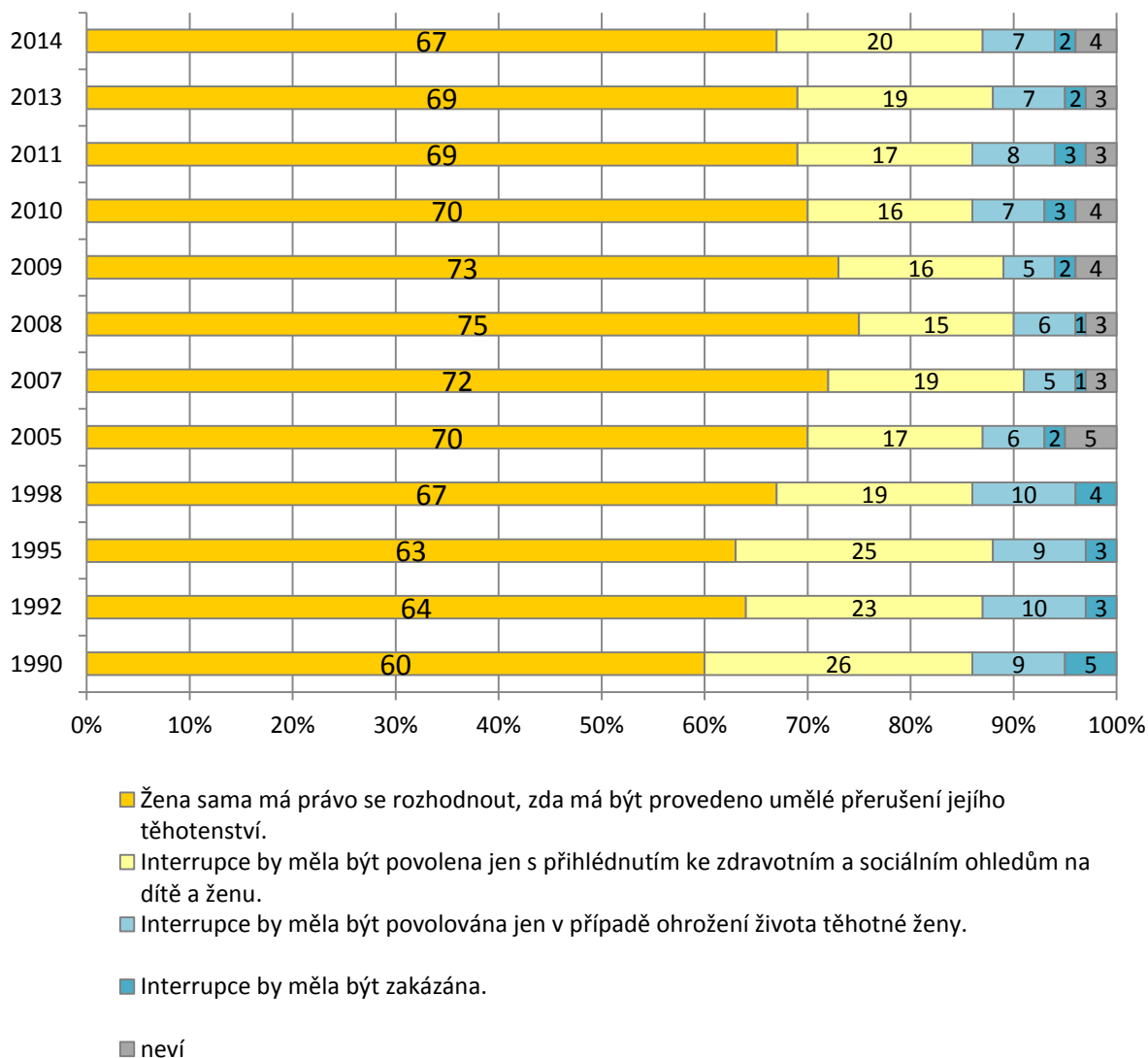
¹ Znění otázky: „Řekněte, který z těchto názorů je Vám osobně nejbližší: Žena sama má právo se rozhodnout, zda má být provedeno umělé přerušení jejího těhotenství; interrupce by měla být povolena jen s přihlédnutím ke zdravotním a sociálním ohledům na dítě a ženu; interrupce by měla být povolována jen v případě ohrožení života těhotné ženy; interrupce by měla být zakázána?“

² Znění otázky: „Souhlasíte nebo nesouhlasíte s tím, aby náš právní řád umožňoval ukončení života nevyléčitelně nemocného člověka (tzv. eutanazii)?“ Možnosti odpovědí: „Rozhodně souhlasíte – spíše souhlasíte – spíše nesouhlasíte – rozhodně nesouhlasíte.“

³ Znění otázky: „Má či nemá podle Vás v České republice existovat trest smrti?“ Možnosti odpovědí: „Rozhodně má existovat – spíše má existovat – spíše nemá existovat – rozhodně nemá existovat.“

Otázka zajímavější se o postoj veřejnosti k umělému přerušování těhotenství byla v kontinuálním šetření položena poprvé v roce 1990.⁴ Již v té době bylo zřejmé, že je veřejnost v tomto ohledu poměrně liberální. Graf 1 ukazuje, že se podíl lidí zastávajících právo ženy rozhodnout o vlastním těhotenství od té doby ještě zvýšil. Nejvyšší podíl odpovědí ve smyslu výsadního práva ženy rozhodnout se o vlastním těhotenství zaznamenalo šetření roku 2008. Od té doby se tento podíl postupně snižuje.

Graf 1: Názory na interrupci: časové srovnání 1990 - 2014

Pozn.: Do roku 1998 byla data zpracovávána bez odpovědi „neví“.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost 2. – 9. 6. 2014, 1049 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

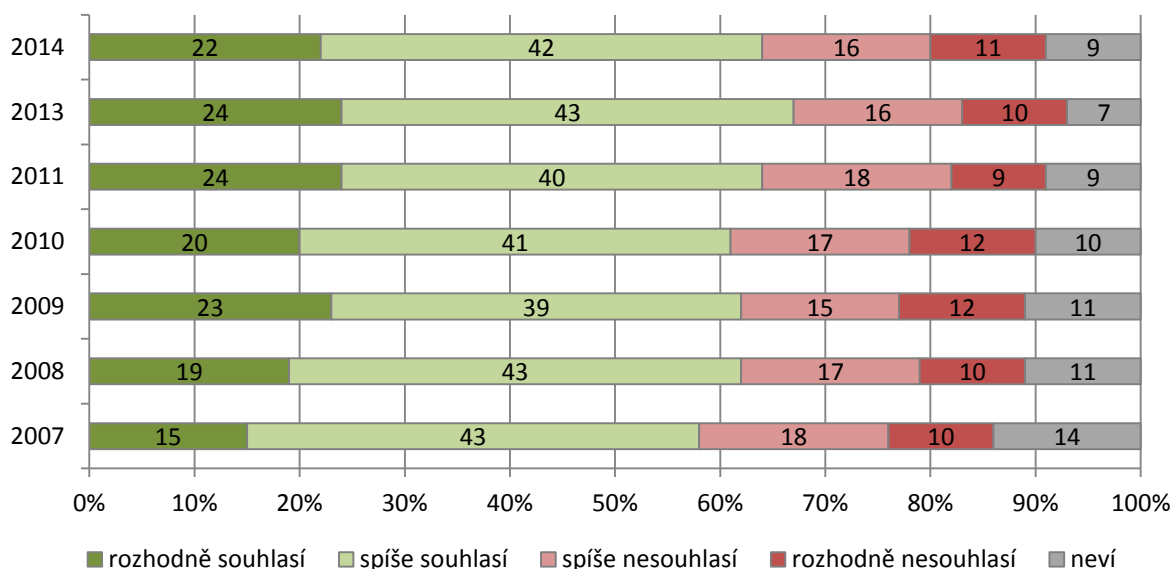
Z analýzy vyplývá, že klíčovým ukazatelem určujícím názor občanů na umělé přerušování těhotenství je jejich náboženská příslušnost. Zástupci populace, kteří se nehlásí k žádnému náboženství, tvoří 71% všech dotázaných. Oproti věřícím zastávají statisticky významně častěji názor, že právo rozhodnout se o umělém přerušování vlastního těhotenství má žena sama. Stejně tak zastávají toto stanovisko z hlediska statistické významnosti častěji ženy a lidé ve věku 30 až 40

⁴ V letech 1990 – 1998 byla otázka součástí výzkumu Institutu pro výzkum veřejného mínění (IVVM), na jehož činnost CVVM navazuje.

let, a to zejména v porovnání s lidmi ve věku od 60 let. Ti oproti jiným častěji tvrdí, že by měla být interrupce povolována jen s přihlédnutím ke zdravotním a sociálním ohledům ženy a dítěte.

S uzákoněním eutanazie souhlasí podle šetření „rozhodně“ a „spíše“ bezmála dvě třetiny (64%) české veřejnosti. 27% populace myslí, že by právní řád umožňovat eutanazii neměl. 9% občanů neví, jaké stanovisko vzhledem k této otázce zaujmout. Z grafu 2 vyplývá, že se podíl veřejnosti vyjadřující souhlas s uzákoněním eutanazie oproti předchozímu roku významně nesnížil. Statisticky významně nižší byla podpora eutanazie jen v roce 2007.

Graf 2: Názory na eutanazii: časové srovnání 2007 - 2014 (v %)

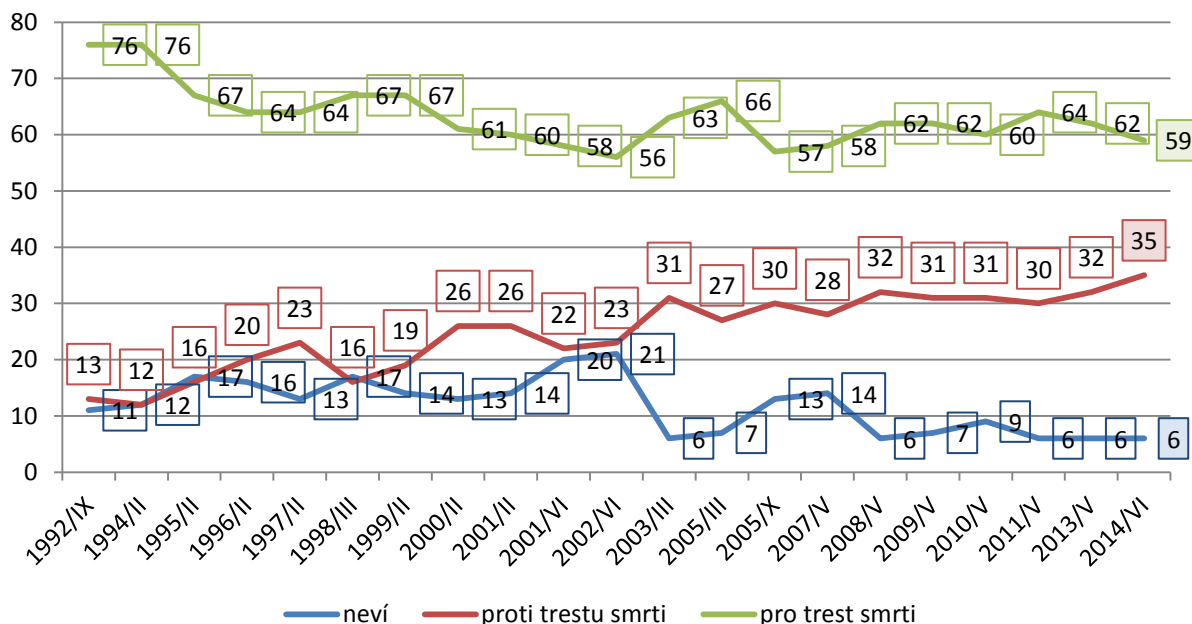
Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., *Naše společnost 2.* – 9. 6. 2014, 1049 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

Třídění výsledků šetření druhého stupně, tedy analýza odpovědí podle rozvrstvení občanů na sociodemografické skupiny, ukazuje, že s eutanazií nesouhlasí častěji občané ve věku nad 60 let. Stejně tak lidé věřící, zejména ti, kteří se hlásí k římskokatolickému vyznání, s eutanazií nesouhlasí častěji než lidé bez vyznání.

Jak ilustruje graf 3, je v České republice tradičně více zastánců trestu smrti než jeho odpůrců. Červnové šetření ukázalo, že by podle tří pětín (59%) občanů trest smrti v právním řádu ČR fungovat („spíše“ nebo „rozhodně“) měl. 35% populace naopak tvrdí, že by existovat („spíše“ nebo „rozhodně“) neměl. 6% dotázaných odpovědělo, že neví.

Graf 3 ukazuje, že nejvyšší podíl (76%) zastánců nejvyššího trestu bylo možné zaznamenat v první polovině devadesátých let minulého století. Opakovaná výzkumná šetření od té doby mapovala pokles tohoto podílu, který se zastavil v roce 2002 na hodnotě 56% dotázaných. V posledních pěti letech čítal průměr podílu zastánců trestu smrti (v součtu odpovědí „rozhodně“ a „spíše“ má existovat) k celkovému počtu občanů 61%.

S nárůstem počtu odpůrců nejvyššího trestu v období mezi lety 1992 až 2014 z 13% na 35% poklesl podíl těch, kteří nezastávali v otázce trestu smrti jasné stanovisko z 21% v roce 2002 na 6% naměřených v červnu roku 2014.

Graf 6: Stoupenci versus odpůrci trestu smrti: vývoj (v %)

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., *Naše společnost 2.* – 9. 6. 2014, 1049 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

Názory občanů České republiky vzhledem k trestu smrti se štěpí na základě ukazatele nejvyššího dosaženého vzdělání, kdy se proti trestu smrti staví statisticky významně častěji vysokoškolsky vzdělaná část veřejnosti. Rozdíly v odpovědích na tuto otázku jsou znatelné i mezi muži a ženami. Muži tvrdí statisticky významně častěji než ženy, že by trest smrti v českém právním řádu měl „rozhodně“ existovat, zatímco ženy uvádějí častěji, že by trest smrti měl právní řád využívat „spíše.“ Odlišně odpovídali také lidé na základě náboženského vyznání, kdy podporovali absolutní trest občané bez vyznání častěji než lidé hlásající k víře.